

Úloha veřejných představitelů v energetické politice

Ustavení energetické komise města

Příručka č. 4

Tato příručka se zabývá důvody a významem účasti volených představitelů města v energetické politice a při realizaci energetických plánů a programů. Navazuje na příručku č. 3. Seznamuje také s přínosem a způsobem ustavení energetické komise v rámci městského úřadu.

Obsah:

- Důvody pro účast volených představitelů v energetickém řízení
- Zodpovědnost veřejných představitelů za ochranu životního prostředí a zdraví obyvatel a vztah ke spotřebě energie
- Vývoj v regionální a místní politice v Evropské unii
- Náklady na energii jako možný zdroj úspor ve výdajích rozpočtu města
- Potřeba široké komunikace v oblasti zvyšování energetické účinnosti
- Potřeba a cíle ustavení energetické komise města

Motto

Komplexní charakter problémů životního prostředí znesnadňuje občanům, aby zaujali aktivní stanovisko k takovým otázkám, jako je změna klimatu. Přesto však poslední společenský vývoj ukazuje, že velká část široké veřejnosti je ochotná podílet se na rozmanitých environmentálních činnostech, jestliže jsou problémy a alternativy jasně vysvětleny a definovány. Existuje celá řada opatření směřujících k informovanosti a motivování občanů a veřejných činitelů v oblasti ekonomiky, které se týkají otázek životního prostředí, energetické účinnosti a obnovitelných forem energie. Místní a regionální správy mají jedinečnou příležitost přispět k těmto cílům.

Vysvětlující dopis EU (DG XVII) k Protokolu v Kjótu

DŮVODY PRO ÚČAST VOLENÝCH PŘEDSTAVITELŮ V ENERGETICKÉM ŘÍZENÍ

Hlavní důvody pro účast volených představitelů v energetickém řízení jsou obdobné jako důvody k vlastnímu energetickému řízení (Příručka č. 3) a vyplývají z obecné odpovědnosti volených představitelů vůči občanům i z odpovědnosti za výkon veřejné správy:

- Je-li město vlastníkem či provozovatelem zdroje na výrobu energie či vlastníkem distribučních sítí, nesou orgány města odpovědnost za jejich finanční hospodaření (např. tedy za hospodaření podniku tepelného hospodářství);
- Stejnou finanční odpovědnost nese město/obec za hospodaření ve svých objektech;
- Úspory energie přinášejí významné úspory finančních prostředků. Vzniklé úspory nákladů na energii umožňují investovat do ostatních oblastí a přispět tak k růstu zaměstnanosti. Kromě toho

samotná realizace úspor energie může znamenat významné podnikatelské příležitosti, např. pro:

- konzultační služby, které poskytují doporučení na vhodná opatření a vytvářejí projekty energetických úspor;
  - služby, které realizují tyto projekty a vyrábějí potřebné technologie.
- Město/obec jako významný spotřebitel a odběratel energie svým chováním do jisté míry předurčuje chování dodavatelů jednotlivých forem energie a působí jako příklad na ostatní odběratele na svém území.

Kromě těchto důvodů, které jsou významné pro samotné město, existuje zodpovědnost města i jeho veřejných představitelů v rovině obecné, a to ve vztahu k ochraně klimatu, ochraně ovzduší a ochraně zdraví obyvatel.

ZODPOVĚDNOST VEŘEJNÝCH PŘEDSTAVITELŮ ZA OCHRANU ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ A ZDRAVÍ OBYVATEL A VZTAH KE SPOTŘEBĚ ENERGIE

Spotřeba a výroba energie má negativní dopad na kvalitu ovzduší – produkuje emise SO_2 , NO_x a tuhých částic a tím přispívá rozhodující měrou ke znečištění ovzduší. Zákonné normy, které v této oblasti stanovují omezující limity, se týkají velkých a středních zdrojů znečištění, v oblasti malých zdrojů výroby energie (do 200 kW instalovaného výkonu) jsou pravomoci státní správy velmi omezené. Tím spíše vyvstává v této oblasti (domácnosti a drobný podnikatelský sektor) potřeba aktivní politiky města.

Spalování fosilních paliv (uhlí, zemního plynu a ropných produktů) produkuje emise CO_2 (kysličníku uhličitého). Ten přispívá největší měrou ke vzniku tzv. skleníkového efektu a tím k oteplování klimatu Země. V rámci aktivit OSN a ve snaze zmírnit riziko takové změny byla proto přijata v roce 1992 *Rámcová úmluva OSN o změně klimatu*, k níž ČR v roce 1993 přistoupila na základě Usnesení vlády ČR č. 323 ze dne 16. 6. 1993. Podle čl. 2 Úmluvy je jejím hlavním cílem “...zajistit stabilizaci koncentrací emisí skleníkových plynů v atmosféře na takové úrovni, která by zabránila nebezpečné interferenci lidské činnosti s klimatickým systémem Země...”. Do roku 2010 je cílem

snížit světové emise skleníkových plynů o 5,2 % v porovnání s úrovní v roce 1990. Česká republika přijala jako svůj cíl 8 % snížení emisí SO_2 .

Jak v oblasti ochrany ovzduší, tak ochrany klimatu, bude jedním z hlavních nástrojů dosažení vytčených cílů příprava tzv. akčních plánů/programů, zaměřených především na zvýšení účinnosti užití a výroby energie a uplatnění obnovitelných (nefosilních) zdrojů energie. Tyto národní a regionální plány nelze bez spolupráce s místními orgány kvalitně zpracovat ani realizovat.

Místní úřady mají totiž daleko blíže k veřejnosti než centrální státní úřady nebo regionální správa. Je pro ně mnohem snadnější diskutovat potřeby a problémy spojené s vytvářením programů zvýšení energetické účinnosti s místními partnery. Z toho vyplývá i větší možnost místních úřadů ovlivňovat chování i postoj organizací a jednotlivců k energetické účinnosti v místě svého působení. Proto jsou orgány místní správy nenahraditelným partnerem vlád mnoha zemí při řešení otázek v oblasti úspor energie, možností jejich podpory a možných opatření v sektorech konečné spotřeby.

VÝVOJ V REGIONÁLNÍ A MÍSTNÍ POLITICE EU

V Evropské unii dochází obecně k přesunu od rozhodování na národní úrovni k rozhodování na úrovni evropské. Tím roste vliv EU na místní/regionální orgány. Dopady do činnosti místní správy mají i právní normy EU (předpisy a nařízení v oblastech zadávání a realizace veřejných zakázek, ochrany životního prostředí a bezpečnostních předpisů) a finanční nástroje EU, jakými jsou Strukturální fondy, Iniciativy Společenství a rámcové programy pro výzkum a vývoj. Náročnost řešení souvisejících úkolů vedla k integraci obcí a ke zmenšování jejich počtu v mnoha zemích EU.

V mnoha uvedených oblastech ČR již v období před vstupem do Evropské Unie začleňuje místní správu do rozhodovacího procesu a do přípravy na aplikaci práva EU a na využívání finanční pomoci. Aktivní je v této oblasti také Svaz měst a obcí ČR (2100 členů ze 6239 obcí ČR), který prostřednictvím zastoupených obcí reprezentuje téměř 70 % populace ČR. V posledních dvou letech spolupracuje Svaz také s Výborem regionů EU, který je povinným konsultačním orgánem Evropské komise při přípravě komunitárního práva. Prostřednic-

tvím této spolupráce mohou být tlumočena stanoviska místní správy ČR k navrhované legislativě EU. To je velice důležité, neboť v dnešní době ovlivňují právní normy EU cca 50 % činnosti místních správ v členských zemích Evropské unie a tento podíl do budoucna vzroste pravděpodobně až na 80 %.

Změna územně-správního členění v ČR s sebou přinese posílení úlohy orgánů místních samospráv i v oblasti přenesené působnosti. Zrušením okresních úřadů dojde k přesunu části výkonných pravomocí na vybrané obce. To se bude týkat i nových právních norem v oblasti hospodaření energií, výroby energie a ochrany životního prostředí, které již vycházejí z legislativy EU.

NÁKLADY NA ENERGII JAKO MOŽNÝ ZDROJ ÚSPOR VE VÝDAJÍCH ROZPOČTU MĚSTA

Snížování nákladů na energii je pro město vždy zajímavé, protože přináší okamžitou úsporu provozních nákladů. Ve výdajích spadá nákup vody, paliv a energie pod běžné výdaje. O výši běžných výdajů při stanovování rozpočtu rozhodují orgány obce (zastupitelstvo). Také v rámci dotací ze státního rozpočtu jsou některým subjektům poskytovány účelové dotace na provozní výdaje a tedy i na energie (jedná se o ústavy sociální péče, domovy důchodců, základní a mateřské školky, vybraná zdravotnická zařízení, atd., jejichž zřizovatelem je obec nebo okresní úřad). Účelové dotace pokrývají však skutečné provozní výdaje pouze částečně, a platby za energie jsou hrazeny i u uvedených organizací zejména z finančních prostředků obce.

Výše uvedené skutečnosti lze shrnout následovně:

- nákup vody, paliv a energií v objektech, které jsou majetkem obce, je hrazen plně z prostředků obce a tato rozpočtová položka je v kompetenci orgánů obce,
- v organizacích, jejichž je obec zřizovatelem a které nespádají do kategorie dotačních titulů, nemusí existovat přímá vazba rozpočet - energie, celkové hospodaření těchto subjektů se však obecního rozpočtu dotýká (např. technické služby města),
- v organizacích, jejichž je obec zřizovatelem a spadají do kategorie dotačních titulů, je převážná část prostředků na nákup vody, paliv a energií hrazena z obecního rozpočtu.

Veřejní představitelé ve všech místních správách hrají hlavní roli při přidělování prostředků místní správy v návrhu rozpočtu. Je třeba počítat s investičními prostředky na opatření, směřující k efektivnímu využívání energie a podporovat je. Do rozpočtů na údržbu je třeba každoročně zahrnout obměnu technologií s nízkou energetickou účinností.

POTŘEBA ŠIROKÉ KOMUNIKACE V OBLASTI ZVYŠOVÁNÍ ENERGETICKÉ ÚČINNOSTI

Můžeme připravit vynikající plány zvýšení energetické účinnosti pro místní správu, navrhnout nejlepší možné opatření, vycházející z nejmodernějších technických a vědeckých poznatků, ekonomicky přijatelné a technicky vhodné, to však přesto nestačí. To, zda je naše energetická politika nebo politika ochrany životního prostředí úspěšná nebo ne, závisí na lidech. Úspěch programů energetické účinnosti je úzce spjatý s mírou ochoty, s jakou lidé chtějí a jsou schopni převzít zodpovědnost za tvorbu a ochranu životního prostředí. To je kritická oblast pro každého veřejného představitele.

Politik na úrovni města by měl připravit půdu pro pěstování a kultivaci ochoty lidí změnit svůj přístup a svoje návyky. To je nemožné bez nástrojů komunikace, které umožní účast veřejnosti na projektech energetických úspor.

POTŘEBA A CÍLE USTAVENÍ ENERGETICKÉ KOMISE MĚSTA

V příručce č. 3 se v části “Vypracování energetické politiky města” doporučuje jmenovat koordinátora, který bude mít politickou podporu zastupitelů města a bude mj. koordinovat činnosti s ostatními partnery, tj. zajistí spolupráci se zastupitelstvem, ostatními útvary úřadu a zájmovými skupinami na území města při formulaci energetické politiky a realizaci jejích cílů. Tato práce musí být oddělena od běžných provozně-technických činností a vyžaduje spíše manažerské a komunikační schopnosti než odborné energetické znalosti.

Koordinaci potřebných činností lze zajistit ustavením energetické komise města (dle § 122 Zákona 128/2000 Sb.) jako iniciativního a poradního orgánu rady města. Komise může být sestavena tak, aby v ní byli: člen zastupitelstva města, zástupci útvarů úřadu, jejichž činnost souvisí nejvíce s účinností spotřeby a výroby energie (zejména útvary

životního prostředí, správy majetku, financí, technických služeb, územního plánu, atd.), externí odborník (např. pracovník Městského energetického poradenského střediska, zřízeného ČEA), popř. zástupci některých zájmových skupin na území města.

Komise může napomáhat při:

- rozhodování o způsobu zpracování energetické politiky
- formulaci energetické politiky
- definování konkrétních závazků města v jednotlivých oblastech
- vyhodnocení energetické politiky a zejména energetického plánu a jejich aktualizaci
- kontrole finančního i věcného plnění jednotlivých projektů
- přípravě informačních materiálů pro radu či zastupitelstvo města a pro občany
- obhájení potřebných výdajů

V každé místní správě by volení členové měli mít alespoň jednoho představitele, který zasedá v energetické komisi.

Závěrem:

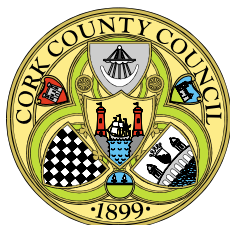
“Efektivní využívání energie je dobré ve všech aspektech, ... je dobré pro Vaši peněženku, pro Vaše zdraví a je dobré pro národní hospodářství.”

Literatura

1. *The Role of Public Representatives in Energy Efficiency Policy. Establishment of an Energy Committee – Good Practice Guides in Energy Management within Local Authorities No. 3, 15 – EU SAVE II Programme*
2. *Analýza institucionálních a legislativních podmínek energetického řízení na úrovni místní správy ČR, Poradenská knižnice ČEA, 1999*
3. *Rozpočtová skladba pro rozpočtové organizace, obce a okresní úřady, Jan Kinšt, Pragoeduca, 1999*
4. *Strategie ochrany klimatického systému Země v České republice, Usnesení vlády č. 480 ze dne 17. května 1999*

Seznam příruček:

1. Příručky energetického řízení pro místní správu – jejich účel a využití
2. Energie, životní prostředí a udržitelný rozvoj
3. Energetická politika města a její realizace – význam energetického řízení na úrovni města
4. Úloha veřejných představitelů města v energetické politice – ustavení energetické komise města
5. Klíčové oblasti úspor energie
6. Energetické audity
7. Řízení a kontrola provádění auditů
8. Realizace projektů energetických úspor
9. Školení pracovníků městského úřadu
10. Zvyšování povědomí občanů o významu energetických úspor a o výsledcích činnosti města v této oblasti

Tato příručka je součástí souboru 10 příruček připravených v rámci programu SAVE II Evropské Unie a s podporou České energetické agentury. Příručky byly připraveny ve spolupráci zástupců místní správy a soukromých organizací, jmenovitě Cork County Council (Irsko), March Consulting Group (Velká Británie) a March Consulting s.r.o. (ČR) a SRC International CS s.r.o. (ČR).